

PROBLEMA AGRARĂ ÎN COMUNA MIRȘID ÎN PERIOADA 1945-1962

MARIN POP

Deși reforma agrară din anul 1921 a produs schimbări profunde în structura socială a populației rurale, ea nu a putut rezolva însă problemele fundamentale ale țăranilor. De aceea, la sfârșitul celui de al doilea război mondial mai multe partide, nu numai cel comunist, recunoșteau necesitatea unei noi reforme agrare¹.

Însă, exproprierea făcută pe baza legii de reformă agrară din 23 martie 1945 au reprezentat o primă etapă a politicii P.C.R de distrugere a bazei materiale a marilor proprietari și a trecerii la agricultura socialistă.

În comuna Mirșid, doar pe data de 16 septembrie 1945 s-a constituit comitetul agrar local, format din 15 membri.

Comitetul local agrar s-a întrunit, pe data de 27 martie 1946, pentru a lua în discuție situația proprietăților, de pe raza comunei Mirșid, conform legii agrare. Președinte al acestui comitet era Moș Gheorghe.

S-a luat în discuție situația proprietății lui Wesselenyi Ștefan, a cărui domiciliu nu se cunoștea, la aceea dată, fiind declarat absentist, în conformitate cu articolului 3, litera c., din legea de reformă agrară, care prevedea faptul că "*se expropriază pământurile celor refugiați în țările cu care România este în stare de război*".

Baronul Wesselenyi Ștefan avea în proprietate o suprafață de 1452, jugăre, 428 stp., din care: 262,108 jug.arabil; 104,177 jug. fânațe; 87,702 jug. livezi; 63,1129, jug. pășuni și 1412 jug. pădure.

Comitetul local a hotărât exproprierea lui în totalitate și a dat pământul spre împroprietărirea următoarelor localități: Mirșidului - 304 jug.; Firminișului - 72 jug.; Moigradului - 71 jug. și localității Cristur-Crișeni - 50 jug. Nu i s-a lăsat rezerva de 50 de hectare, conform legii, deoarece a fost încadrat ca absentist. Ca

---

¹ Dumitru Șandru, *Comuniștii, țăranii și marii proprietari funciari din România în lunile premergătoare legiferării reformei agrare din 1945*, în Anuarul Institutului de Istorie A.D. Xenopol, vol. XXX, Edit. Academiei Române, Iași, 1993, p. 363-383.

președinte al comisiei locale a semnat Moș Gheorghe, iar ca membru doar Dușcaș Cornel².

Într-un raport al comitetului local se menționează faptul că, Wesselenyi Ștefan, "*nu a simpatizat cu țara Rusiei sovietice, chiar a fost dușmanul Rusiei sovietice*" și că "*a fost susținătorul regimului Horthy*". Nu se cunoștea însă, părerea lui despre "*popoarele sovietice*", deoarece acesta era plecat din țară, la data de 1 septembrie 1944.

Din aceste considerente bunurile sale au fost blocate, conform articolului 8, din Convenția de Armistițiu și administrate de către Casa de Administrare și Supraveghere a Bunurilor Inamice (C.A.S.B.I.)

După ce l-a data de 1 august 1945, se face inventarierea proprietăților lui Ștefan Wesselenyi, acestea sunt predate, la data de 21 august, în paza și administrarea lui Fried Francisc, care este propus a fi custode al proprietăților³.

Comisia de triere a refugiaților, din cadrul prefecturii județului Bihor, adevărește faptul că, Wesselenyi Ștefan, a intrat în țară, la data de 21 iulie 1946, prin punctul de la Episcopia Bihor, a fost triat și a plecat spre Cluj, recunoscându-i-se calitatea de repatriat⁴.

Wesselenyi Ștefan trimite C.A.S.B.I., un memoriu în care cerea restituirea bunurilor, care au fost expropriate, din comunele Gârcei, Mirșid, Firminiș, Brebi și Moigrad, "*s-au oriunde la libera mea dispoziție și în posesiunea mea*". În favoarea lui aduce următoarele argumente: faptul că nu a făcut niciodată politică și că a avut "*întotdeauna o ținută dreaptă față de toți semenii*".

Cu ocazia intrării trupelor maghiare, în comuna Mirșid, subliniază faptul că a intervenit și a salvat comuna de la masacru, alăturând declarațiile a doi locuitori, pe care i-a salvat de la împușcare; nu a făcut parte din nici o formațiune paramilitară, văzându-și tot timpul doar de gospodăria sa. El menționează faptul că s-a refugiat, deoarece se apropia frontul, deci, din cauza "*fricei de evenimentele de război*"⁵.

Din declarația lui Baci Gavrilă reiese, într-adevăr, faptul că acesta a fost salvat de la moarte, de către Wesselenyi Ștefan.

În ziua de 8 sau 9 septembrie 1940, armata maghiară a intrat în comuna Gârcei și a înconjurat-o cu mitraliere, declarând că: "*aici nu va rămânea nici un român în comună și nu vor cruța nici copiii din leagăn*". Pe el l-au arestat, împreună cu alți consăteni, și au vrut să-l împuște. Însă soția acestuia a alergat la Wesselenyi Ștefan, rugându-l să intervină în ajutorul celor arestați. Acesta a intervenit imediat și a cerut maghiarilor, "*ca să lase în pace locuitorii români, cari*

² Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Sălaj (în continuare se va cita D.J.A.N.SJ.), fond Comisia pentru aplicarea reformei agrare -1945, dos. 250/1946, f. 5.

³ *Ibidem*, f. 1-4 și f. 21.

⁴ *Ibidem*, f. 27.

⁵ *Ibidem*, f. 28.

sunt oameni cinstiți și astfel numai grație intervenției numitului am scăpat eu și cei care am fost arestați, de a fi împușcați, iar comuna asemenea numai din acest motiv a fost cruțată de masacrări, ce s-a întâmplat în alte comune"⁶.

În ceea ce privește numărul de îndreptățiți, în localitatea Mirșid existau 131 de persoane îndreptățite la împrăștiere, în conformitate cu legea de reformă agrară. Foarte mulți dintre ei nu aveau nici case unde să locuiască⁷.

În localitatea Firminiș, care aparține comunei Mirșid, la data de 5 iulie 1946 are loc închiderea lucrărilor de împrăștiere. Comisia locală a fost înființată la data de 1 martie 1946 și era compusă din: Porumb Grigore, președinte; Iurechiș Augustin și Știrb Ioan, membri; Herțe Vasile, primar și Cucu Alexandru, notar.

În Firminiș au fost împrăștiate 64 de familii, primind suprafețe de pământ cuprinse între 800 stp. și maxim 2 jugăre. În total au primit 69 de jug. de teren arabil, iar încă 3 jug. a reprezentat-o rezerva de stat⁸.

În ceea ce privește castelul baronului Wesselenyi Ștefan, din Gârcei, care era reședința lui, acesta este confiscat de către noul stat totalitar comunist, din anul 1948, aici fiind instalat sediul Uniunii Tineretului Sătesc. Baronul era considerat de către presa comunistă ca fiind "*călăul lor de până eri*"⁹.

Membrii P.M.R. și alte organizații comuniste "*au mobilizat întreg satul*", pentru a instala un telefon, la castel, considerându-se că "*acum este bun al poporului*"¹⁰.

Propaganda comunistă, în presa sălăjeană, dă numeroase exemple de "*munci patriotice*" de la sate, efectuate din inițiativa P.M.R. Mirșidul este dat și el ca și exemplu, deoarece "*plugărima muncitoare (...) a pornit la ridicarea satului ei, cu munci voluntare*". Echipele, organizate din inițiativa P.M.R., au plantat salcâmi și au săpat șanțuri¹¹.

Într-un articol al ziarului *Graiul Sălajului*, se recunoaște faptul că în urma aplicării legii de reformă agrară, din anul 1945, s-au făcut multe greșeli, deoarece au fost distruse multe bunuri, care au aparținut baronului Wesselenyi. O mare greșală se consideră că a fost făcută prin distrugerea magaziei, "*uriasă*", a acestuia, deoarece se consideră că magazia putea fi folosită ca și cămin cultural sau ca sediu al cooperativei. După reformă, se subliniază faptul că în comună s-au construit 38 de case noi, poduri și drumuri, precum și școala¹², toate aceste succese fiind considerate că se datorează noului regim, ceea ce nu era adevărat, deoarece oamenii au fost cei care prin munca lor, de cele mai multe ori neplătită și considerată "*voluntară*", au construit toate aceste obiective.

⁶ *Ibidem*, f. 30.

⁷ *Idem*, dos. 251/1946, f. 1-5.

⁸ *Idem*, dos. 195/1946 și 197/1946.

⁹ *Graiul Sălajului*, an III, nr. 11 din 10 aprilie 1948.

¹⁰ *Idem*, an III, nr. 25 din 16 iulie 1948.

¹¹ *Idem*, an III, nr. 44 din 26 nov 1948.

¹² *Idem*, an IV, nr. 5 din 5 februarie 1949.

Prin acest limbaj triumfalist, presa oficială încerca să acrediteze ideea superiorității agriculturii socialiste.

La sfârșitul lunii aprilie 1948 lua ființă și Sindicatul agricol, care era format din țărani lipsiți de pământ, sau cu pământ foarte puțin. Astfel, lipsiți de surse de venituri proprii, ei puteau fi foarte ușor de manevrat de către activiști de partid, care împreună cu presa locală au încercat să mențină, în toate satele sălăjene, un climat de insecuritate și de ură a țăranilor săraci împotriva celor înstăriți, denumiți de acum înainte cu termenul de *chiaburi*.

În presa sălăjeană se dau numeroase exemple din U.R.S.S., existând chiar o rubrică specială intitulată: "*Din viața colhozurilor din U.R.S.S.*", unde se arătau "*avantajele*" agriculturii socialiste.

La data de 3 august 1948 a fost promulgat decretul nr. 176, care prevedea trecerea în proprietatea statului a bunurilor bisericilor, congregațiilor, iar la data de 2 decembrie 1948, prin decretul 358 s-a desființat biserica greco-catolică.

Loturile bisericilor au intrat în stăpânirea statului, care le-a repartizat aproape în totalitate fermelor sale, denumite Gospodării Agricole de Stat.

La data de 5 aprilie 1949, biserica din Mirșid a predat, în urma indicațiilor venite de la episcopia din Oradea, Direcției agricole județene suprafața de 12 ha 4175 ari, teren arabil. I-au rămas în posesie 4 ha și 0285 ari, care însă din greșeală a fost trecut alături de cel predat, biserica neputând să îl folosească din această cauză. De aceea, biserica înaintează, la data de 20 aprilie 1954, o cerere către Sfatul comunal Mirșid, pentru a-i permite să folosească această suprafață¹³.

În anul 1948 prin Decretul dat de către prezidiul M.A.N. se stabilea un nou cuantum al cerealelor care trebuiau predate la stat. Prin aceasta se urmărea de fapt ca țăranimea să fie descurajată să mai producă, să părăsească pământurile pentru ca acestea să fie preluate de către stat.

La data de 26 iulie 1948, primpretorele plasei Buciumi, din care făcea parte atunci comuna Mirșid, Ioan Buhaiu, în calitate de președinte al nou înființatei Comisii de plasă pentru colectarea cerealelor, a verificat planurile de colectare a satelor comunei și a constatat faptul că comisia comunală n-a ținut cont de categoriile și în special de clasele de randament prevăzute de către Direcția Studii și Planificare a Ministerului Comerțului din data de 30 iunie 1948 și dispune refacerea planului pentru satele Mirșid și Firminiș. Pentru satul Moigrad se propune să se aștepte decizia comisiei județene, deoarece satul fusese afectat de grindină, producția fiind deteriorată în proporție de 50%¹⁴.

Având experiența anului 1947 și a primăverii anului 1948, când planurile de însămânțări nu fuseseră îndeplinite, în toamna anului 1948 se înființează la nivel de comună, dar și la nivel de plasă și județ, comisii de însămânțări.

¹³ D.J.A.N SJ, fond Primăria Mirșid, dos. *Correspondență de la Raion/ 1954* (Acest fond este prelucrat doar primar din punct de vedere arhivistic).

¹⁴ Idem, dos. *Instrucțiuni și circulări;correspondență.1945-1949.*

Și în comuna Mirșid a luat ființă o astfel de comisie, care a întocmit, împreună cu organele de conducere locale și cu consiliul politic local, planul de culturi și însămânțări pe anul 1949. Însă, ceea ce este semnificativ și la acest comitet de însămânțări este prezența în componența lui, pe lângă organele civile locale și a agentului agricol, a jandarmului local.

Planul urma apoi să fie repartizat pe gospodării și să fie adus "*la cunoștința proprietarilor de pământ arabil în vederea executării planului în primăvara anului 1949*"¹⁵.

Un pas important în pregătirea colectivizării a fost legiferarea, în luna ianuarie 1949, a legii privind introducerea pedepsei cu moartea, care a creat la sate un climat de frică și insecuritate. Ceea ce este semnificativ este faptul că legea prevedea pedeapsa cu moartea nu numai pentru "*crime împotriva securității statului*", ci și pentru "*crime*", aduse împotriva "*propășirii naționale*". Deci, pentru simplul fapt de a te fi opus colectivizării, puteai fi acuzat de sabotaj al economiei socialiste și condamnat. Astfel, având în mână un astfel de instrument cumplit, s-a trecut deschis la colectivizarea agriculturii, lăsându-se la o parte orice mască.

Astfel, *Rezoluția Plenarei C.C. al P.M.R. din 3-5 martie 1949 privind transformarea socialistă a agriculturii* prevedea printre altele: "*politica noastră față de țărănime trebuie să fie clară: ne sprijinim pe țărănimea săracă, strângem alianța cu țărănimea mijloacă și ducem o luptă neîntreruptă împotriva chiaburimii*".

Însă, cu toate aceste măsuri, la data de 22 octombrie 1949, președintele Comitetului provizoriu al plășii Buciumi, constată faptul că în comuna Mirșid campania de însămânțări mergea foarte slab, dând vina pe comitetul provizoriu al comunei, care nu ar fi luat nici o măsură în ceea ce privește îndeplinirea planului de însămânțări. Din suprafața de 380 ha cât trebuia însămânțat la acea dată erau însămânțate doar 25 ha.

Se ia ca măsură de pedeapsă rețineri din salariile președintelui comitetului, Marian Ioan, pe 5 zile, a secretarului comunal pe 10 zile, lui Iov Alexandru, vicepreședintele comitetului comunal pe 15 zile, iar șefii de sectoare au fost pedepsiți cu o amendă de 500 lei. Totodată li se atrage atenția că dacă nu va fi îndeplinit planul până la data fixată vor fi arestați și deferiți Parchetului, pentru sabotarea planului economic de stat.

S-a dat dispoziție ca toate vitele care erau bune de muncă să fie folosite la campania de însămânțări, la fel și păstorii lor care au fost trecuți pe sectoare.

În final se promitea celor sancționați că dacă vor lua "*măsuri de îndreptare a greșelilor făcute în termenul fixat li se va suspenda pedeapsa, fiindcă trebuiesc să știe că (ei - n.n) trebuiesc să fie în fruntea maselor și nu în coada lor*"¹⁶.

¹⁵ Idem, dos. *Registru de procese verbale ale Ședințelor Sfatului comunal. Deciziuni, regulamente și ordonanțe. 1948-1949.*

¹⁶ Idem, dos. *Instrucțiuni și circulări; corespondență. 1945-1949.*

Planurile de cultură erau împărțite pe gospodării și pe sectoare. Astfel, fiecare sector cuprindea câte 20 de gospodării, fiind conduse de către un responsabil de sector, care răspundea de toate muncile. De asemenea, fiecare sat avea câte un responsabil sătesc, ales dintre deputații comunali, care îndruma munca în sat și supraveghea munca responsabililor de sectoare. Controlul executării sarcinilor din planul de muncă, care era defalcat pe trimestre, luni și chiar pe zile, era făcut de către președintele și de către secretarul Sfatului comunal¹⁷.

Și în primăvara anului 1950 campania de însămânțări era în mare întârziere. La data de 14 aprilie 1950, în comuna Mirșid erau însămânțate doar 30% din suprafețele planului de cultură.

Propaganda comunistă dădea exemplul comunelor Treznea, Agrij și Românași, unde se înființaseră deja Gospodării Agricole Colective, subliniindu-se faptul că aici se însămânțaseră 70% din suprafețele planului de cultură stabilit.

Totodată se sublinia faptul că dacă nu se iau măsuri urgente, comisia de plasă îi va pedepsi pe cei vinovați. Se stabilesc totodată norme zilnice pentru fiecare atelaj, pentru ca până în ziua de 1 mai să se termine cu campania de însămânțări, deoarece se luaseră angajamente în acest sens: *"Așa cum în fabrici și uzine muncitorii și-au luat angajamente de îndeplinire a planului pentru cinstirea zilei Internaționale a muncii și Dvs. veți lua măsuri pentru a înscrie pe oglinda satului textul: ÎN CINSTEA ZILEI INTERNAȚIONALE A MUNCII COMUNA NOASTRĂ VA TERMINA CAMPANIA DE ÎNSĂMÂNȚĂRI. După care natural se arată rezultatul întrecerii între comuna respectivă și comuna cu care este în întrecere, trecându-se evidențiatii, codașii și sabotorii. Înscrierea rezultatului se va face zilnic pentru a se putea urmări mersul campaniei de însămânțări"*.

Însă, în paralel cu aceste campanii de însămânțări, țărani erau obligați să efectueze și alte munci de sezon și anume: *"Întreținerea culturilor de toamnă, grăpatul lor cu grepi ușoare, culegerea cocenilor de porumb din aceste culturi.*

- *Repararea mașinilor și batozelor conform instrucțiunilor date de noui printr-un ordin anterior*

- *Transportul lemnului pentru I.P.E.I.L. conform planificării făcute, cu 20% din atelaje*

- *Curățirea și văruirea tuturor instituțiilor publice și a dependențelor cum și curățirea și văruirea locuințelor particulare*¹⁸.

Cei care din diferite motive nu reușeau să-și repare batozele și să le pregătească pentru campaniile de treieris erau raportați posturilor de miliție, fiind pasibili de a fi deferiți Parchetului pentru sabotaj.

De exemplu, Porumb Elena din Firminiș, care avea domiciliul în Cluj, este somată de mai multe ori să-și termine de reparat batoza de treierat, dar ea *"nu a*

¹⁷ Idem, dos. *Instrucțiuni și circulări primite de la organele superioare/1951*, vol. II.

¹⁸ *Ibidem*, vol. II.

răspuns chemării nici până azi. Vă rugăm să luați măsuri pentru aducerea lor să-și repare imediat batozele"¹⁹.

În vederea începerii campaniei de treieriş se făcea un plan pentru toate batozele din comună, în funcție de lățimea acestora. Se stabileau norme zilnice pentru fiecare batoză. De exemplu, în Mirșid, batoza S.M.T. avea masa de 1350 cm lățime, având stabilită o normă de 15,5 ha /10 ore, având de treierat, în total, 167 ha de cereale. Se dădea ordin, din partea organelor care făceau aceste planificări, să se lucreze câte 16 ore/zi, cu două echipe. Nu uitau să amintească faptul că dacă nu executau normele fixate și la timp va fi dat în judecată pentru sabotaj.

În cadrul ședințelor deputaților comunali, care aveau loc de obicei la începutul fiecărei luni, fiind denumite pompos sesiuni, se dezbăteau aceleași probleme și anume: campaniile de însămânțare; campaniile de recoltare, treieriş și dezmiriștit; campaniile de colectări și schimbul de mărfuri între orașe și sate. După ce se făceau raportările, sau dările de seamă cu îndeplinirea planurilor la diferitele munci agricole, se arăta importanța întovărășirilor cu S.M.T.-urile și se propunea a se duce muncă de lămurire a populației pentru înscrierea în întovărășiri.

În ceea ce privește colectările sau cotele, care trebuiau predate către stat, acestea se făceau la cereale (grâu, secară, ovăz), floarea soarelui, cartofi, carne, lapte de vacă și de oaie, lână de oaie și la fân²⁰.

La data de 1 decembrie 1950, secțiunea comercială a Comitetului Provizoriu al Raionului Jibou dă ordin tuturor comitetelor comunale că de la aceea dată nu mai aveau competențe de achiziționare a produselor agricole de pe piață, "aceste autorizații fiind de competența Comitetului de stat pentru colectarea produselor agricole"²¹.

Dacă un țăran nu avea cultivat un anumit produs și astfel nu-și putea îndeplini planul de colectare impus, statul comunist "în marea lui mărinimie", îi dădea voie să schimbe cotele de la un anumit produs cu altele.

Și pentru comuna Mirșid se întocmește un tabel cu produsele care se puteau schimba și echivalentul în alte produse. Astfel, în loc de 1 kg de porumb se putea da: 0,900 kg de grâu de toamnă sau de primăvară; 1kg. de secară; 1,200 kg orz; 2,500 kg. cartofi de sămânță; 3kg. cartofi de hrană sau 0,600 kg de floarea soarelui. În schimbul unui 1 kg. de floarea soarelui se putea da: 1,200 kg. grâu de toamnă sau primăvară; 1,300 kg. porumb; 1kg. semințe de in; 1 kg. semințe de rapiță; 1kg. semințe de cânepă; 0,800 semințe de dovleac; 0,800 kg. semințe de ricin sau 1 kg. de semințe de soia.

¹⁹ *Ibidem*, vol. IV.

²⁰ *Ibidem*, vol. II.

²¹ *Idem*, dos. *Instrucțiuni și circulări primite de la organele superioare/1950*, vol. I.

Pentru producătorii care nu aveau vaci sau bivolițe, dădeau în schimbul a 20 de litri de lapte, un kg. de unt, dar care trebuia să fie proaspăt și să aibă 98 de grade grăsime.

Pentru cotele de lapte existau carnete de predare care reprezentau cantitatea de lapte pe care trebuiau să o predea pe parcursul unui an.

Semnificativ pentru aceste planuri de colectare este faptul că ele se întocmeau odată cu însămânțatul, pe baza unor previziuni, sau cantități probabile, în funcție de randamentul terenului. De exemplu, proprietarului Porumb Alexandru, care avea 5,58 ha., din care 1 ha era cultivat cu floarea soarelui, i se dădea ca producție probabilă 150 kg., din care trebuia să predea statului 86 de kg. Însă, indiferent dacă producția era mai mică, cota rămânea aceeași. În funcție de randamentul terenului, în comuna Mirșid s-au stabilit cote între 35 kg/ha, până la 280 kg/ha²².

În luna octombrie 1951, Directoratul raional statistic Jibou a început o anchetă în toate satele raionului denumită "*Stabilirea producției de lapte și ouă*", prin care s-au ales anumite gospodării unde a fost urmărită producția de lapte și ouă în vederea stabilirii cotelor la aceste produse²³.

În ceea ce privește colectările la lapte, în comuna Mirșid, se menționează faptul că doar în satul Moigrad au existat probleme, deoarece aici sătenii au "*neglijat complet colectarea laptelui*", dar "*în urma muncii de lămurire a tov. deputat Pop Constantin, secretarul sfatului popular, locuitorii din Moigrad au început să-și predea cotele regulat*"²⁴.

Predarea cotelor către stat era considerată de către propaganda comunistă ca "*datorie patriotică menită să asigure hrana oamenilor muncii și a scumpei noastre armate, să asigure materii prime vegetale necesare industriei ușoare și să facă posibilă crearea rezervelor de star*". Astfel, predând cereale, cât mai curate și la timp, se aducea, în viziunea comunistă, "*o contribuție însemnată la strângerea alianței dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare, la întărirea forțelor păcii, în fruntea cărora se află marea noastră Uniune Sovietică, contribuim la înflorirea Patriei noastre și la sporirea capacității ei de apărare, apărăm liniștea căminelor noastre*"

Articolele din presă, care firesc că erau în favoarea predării cotelor, încercau să convingă cititorul că este, de fapt, în primul rând, o "*datorie patriotică*", pentru ca apoi să dea exemplul mai multor sate sălăjene, unde țărani muncitori, cu "*bucurie*", fanfare, lozinci și mare alai, predau cotele către stat. Astfel, țărani, "*înțelegând rostul predării cotelor de cereale către stat și pătrunși de năo à regionalizațo!șul importanței uriașe ce prezintă campania colectărilor au pornit cu dragoste la îndeplinirea acestei datorii patriotice*".

²² *Ibidem*, vol. IV.

²³ *Idem*, dos. *Procese verbale, rapoarte, corespondență diferită a Sfatului comunal Mirșid/1951*.

²⁴ *Idem*, dos. *Instrucțiuni și circulări primite de la organele superioare/1951*, vol. II.

Însă, chiar și presa comunistă recunoaște unele deficiențe ale sistemului de colectare, puse însă pe seama delăsării și în special pe acțiunile "chiaburilor", care încercau să se sustragă de la predarea cotelor, adoptată de țărani ca o tactică de rezistență pasivă, la procesul de colectivizare forțată.

Se dă exemplul comunei Mirșid unde, deși "treieriișul a început la 19 iulie (1951- n.n), până la 28 iulie nu numai că nu s-a transportat nimic din cotele de cereale către stat, dar nici cota de uium, cam 5000 kg. Tov. președinte al Sfatului Popular, Marian Ioan și tov. secretar, Pop Constantin, motivează această delăsare prin lipsa de trioare la arie, lucru care de altfel se poate face, în acest caz și la baza de recepție"²⁵.

Având experiența anilor 1949 și 1950, când țărani au reușit să sustragă câte ceva din cotele impuse de către statul comunist, la data de 4 iulie 1951, Sfatul popular al raionului Jibou ia o serie de măsuri, amintind că cei care sustrasera cereale erau sub cercetare în justiție. Astfel, toate sarcinile legate de transportul cerealelor, plata cotelor și răspunderea pentru acestea a fost dată unui referent al Sfatului Popular. Pentru Mirșid a fost numit Cădaru Ludovic. Acesta trebuia să fie ajutat de către delegații de convoaie, care erau numiți în fiecare sat și erau plătiți pentru această muncă. Delegații de convoaie erau considerați "în întrecere pentru îndeplinirea fără greșeli a sarcinilor lor"²⁶.

Se dau numeroase exemple de țărani, sau de muncitori de la mașinile de treier, cum este și cazul muncitorilor Stevar Gheorghe, Chendea Gavril și Porumb Ioan, din Mirșid, care, "alături de ceilalți muncitori, dau zor pentru ca în timpul cel mai scurt să se termine treieriișul, iar țărani muncitori să poată începe însămânțările de toamnă". Până la acea dată, se recoltase 64,5 %, din cantitatea totală a comunei, iar în satul Moigrad treieriișul era deja încheiat²⁷.

În toamna anului 1951, tot în presa sălăjeană, apar și raportări ale îndeplinirii planului de colectare, specifice de acum înainte presei comuniste. Astfel, la data de 14 noiembrie, în raionul Jibou s-a îndeplinit planul de colectare la produsele secară și orz, la fân a fost depășit, iar la grâu, floarea soarelui, cartofi și lapte, planul era realizat, conform datelor date de presă, în proporție de 61 %, până la 95 %.

Comuna Mirșid se găsea printre cele fruntașe, în această acțiune de colectare, alături de comunele Someș-Odorhei, Tihău și Surduc.

În această acțiune, "un prețios ajutor (...) dau organizațiile de masă, precum și Sfaturile Populare, care duc o intensă muncă de lămurire în rândul țărănimii muncitoare, arătând importanța predării la timp a cotelor către stat. De

²⁵ Lupta Jiboului, an II, nr. 5 din 5 august 1951.

²⁶ D.J.A.N.S.J., fond Primăria Mirșid, dos. Procese verbale, rapoarte, corespondență diferită a Sfatului Popular comunal Mirșid /1951.

²⁷ Lupta Jiboului, an II, seria III-a, nr. 10 din 9 septembrie 1951.

asemenea, "*și datorită unei susținute munci de lămurire*", dusă, în comuna Mirșid, de către colectorul Iov Ioan²⁸.

Deci, în complicatul sistem de control și supraveghere a recoltării și pentru a fi strânse cotele la timp, un rol important începe să îl joace și noua funcție de colector.

Aceștia erau aleși de către împuterniciții raionali, fiind preferați țărani care absolviseră cursurile de partid, ce fuseseră organizate de către comitetele raionale de partid, pentru simpatizanții de la sate.

Colectorul avea ca sarcină întocmirea, împreună cu Sfaturile Populare comunale, a tabelelor cu terenurile și animalele deținute de către proprietari, să verifice suprafețele de teren însămânțate și evoluția lor până la recoltare.

În timpul recoltării trebuia să supravegheze operațiunile de treierat, apoi pe delegatul de la batoză și transportul în bune condiții a cerealelor la bazele de recepție. Tot el avea obligația de ai sancționa, pe cei care întârziuau predarea cotelor, sau pe cei care încercau să se sustragă, pe care avea sarcina de a-i da în judecată²⁹.

La data de 13 octombrie 1952, în comuna Mirșid, se înființează un colectiv de lucru compus din președintele comitetului executiv comunal, secretarul comunei, agentul agricol și colectorul. Aceștia aveau sarcina de a colecta și verifica cotele. Din 3 în 3 zile ei aveau sarcina de a se întruni în ședință pentru a analiza stadiul colectărilor. De asemenea, tot o sarcină cu caracter permanent era și "*organizarea agitației vizuale prin gazete de stradă, evidențiind țărani merituoși*" și "*organizarea și ținerea la zi a evidențelor cotelor predate și urmărirea permanentă a restanțierilor*".

O altă comisie comunală se înființează la data de 15 noiembrie, același an. Aceasta avea ca sarcină verificarea și colectarea cotelor de lapte. Membrii comisiei trebuiau să se deplaseze în teren și să verifice carnetele de predare a laptelui³⁰.

În anul 1953 comitetul executiv al Sfatului comunal Mirșid primește o copie a Hotărârii Consiliului de Miniștri cu privire la art. 11 al H.C.M. 1072/1953, prin care se modifica regimul cotelor. În această hotărâre dată de către liderul comunist, Gheorghe Gheorghiu Dej se arăta printre altele că: "*În vederea stimulării producătorilor de produse agricole vegetale, care și-au predat cotele obligatorii față de stat, cât și pentru a îmbunătății aprovizionarea pieței și a ușura circulația produselor agricole vegetale, Consiliul de Miniștri socotește că prevederile acestui articol 11, care condiționează libera desfășurare a produselor vegetale supuse regimului colectărilor de realizarea planului de colectare pe raion, respectiv comună, nu mai sînt corespunzătoare și trebuiesc modificate*".

²⁸ Idem, nr. 20 din 18 noiembrie 1951.

²⁹ Bogdan Tănăsescu, *Colectivizarea între propagandă și realitate*, Edit. Globus, p. 71-74.

³⁰ D.J.A.N.SJ, fond cit, dos. *Instrucțiuni și circulări/1952*.

Așadar, pentru cei care își predaseră în întregime cotele se sublinia faptul că "*dispun liber de produsele respective ce le-au rămas*". Însă, și dacă le-a mai rămas ceva produse, în urma lăcustelor comuniste, care făceau controale în gospodării și măturau chiar și podurile locuințelor, pentru a găsi și ultimul bob de porumb sau de grâu, "*dreptul de a cumpăra cerealele aparține exclusiv organelor de stat și cele cooperatiste, care au sarcini de achiziții pentru fondul centralizator al statului*". Deci, statul achiziționa de la producător însă, impunea și prețul de achiziție. Acest drept de achiziție îl aveau și particularii însă, "*numai pentru nevoile stricte de consum gospodăresc*".

Tot cei care erau la zi cu planul de colectări mai aveau dreptul ca înainte de a preda cotele să-și macine pentru ei 50 kg. de cereale³¹.

În acțiunile de lămurire pentru predarea cotelor erau antrenați deputații comunali, comisiile și delegatele de femei, care trebuiau să ducă această muncă de lămurire în circumscripțiile electorale și în grupele de femei pentru realizarea planului de colectare.

Transportarea zilnică a cerealelor de la arie, la bazele de recepție, se făcea sub paza a 1-2 delegați, care erau recrutați din oamenii lor de încredere, salariați de stat din comună sau deputați, având ca sarcină supravegherea permanentă a convoiului pentru a nu se sustrage cereale³².

Excepții de la planul de colectare făceau doar țăranii foarte săraci și cei foarte în vârstă. Este și cazul văduvei lui Hatos Nicolae din Moigrad, care cere scutirea de cota ce i s-a impus la grâu și la carne, deoarece avea vârsta de 61 de ani, nu mai avea pe nimeni ca ajutor, iar pământ în folosință avea doar 0,57 ha.

Nici cei care își vindeau animalele nu erau scutiți de cote, trebuind să-și achiziționeze cu bani produsele care le erau impuse să le de-a statului³³.

În perioada 27-29 decembrie 1956 are loc *Plenara C.C al P.M.R.*, care hotărăște desființarea cotelor. *Rezoluția* adoptată a fost trimisă tuturor comunelor, unde organele de conducere locale au prezentat un rezumat al ei, în cadrul unei sesiuni. În ea se recunoaște faptul că: "*Cotele obligatorii care au fost necesare și au corespuns unei anumite faze a dezvoltării economiei noastre naționale, în ultimii ani a înfrînat dezvoltarea agriculturii. Cotele la prețul fixat nu a fost o încurajare pentru țăranime să sporească producția agricolă*".

În rezumatul plenarei prezentat de către organele de conducere ale comunei Mirșid, se arată cazul proprietarului Buruian Nastasia, care avea 12 ha de pământ. Fiind impus cu cote în fiecare an, acesta și-a vândut animalele pentru a scăpa de cota de lapte, iar apoi și-a lăsat pământul în paragină. Se consideră că nu a mai cultivat pământul, deoarece prin vânzarea animalelor nu a mai avut îngrășământ și astfel ar fi scăzut fertilitatea lui. Însă, adevărul era că tocmai din cauza acelor cote

³¹ *Idem*, dos. *Corespondență de la raion și regiune/1953*.

³² *Idem*, dos. *Corespondență de la raion/1954*.

³³ *Idem*, dos. *Corespondența Sfatului Popular Mirșid/1953*.

împovărătoare, care erau impuse, țăranii au preferat să-și lase pământurile pustii, ceea ce de fapt era un obiectiv al comuniștilor, pentru al putea acapara.

Efectul lor a fost după cum se știe exodul țăranilor spre marile orașe și spre șantierele socialiste ale țării. În rezumatul acestei plenary se recunoaște această migrație spre oraș, dar pentru aceasta erau găsiți vinovați tot țăranii, care vânzându-și vitele și-au lăsat și pământurile în paragină din cauza lipsei de îngrijire. Astfel, se recunoaște faptul că: "*În felul acesta mulți, chiar fără număr și-au lăsat gospodăria în părăsire și au plecat în țară pe diferite șantiere*".

Conform hotărârilor acestei plenary cu începere de la 1 ianuarie 1957, cotele s-au desființat, dar restanțele trebuiau achitate în cel mai scurt timp și la prețul vechi de colectare.

Totuși se mai mențineau cotele la carne și lână, însă numai în gospodăriile peste 1ha. La carne se promitea însă faptul că se va mări prețul de colectare și de achiziție. Aceste cote se arăta că se vor desființa doar atunci "*când statul va putea asigura fondul central pe baza sistemului de contractări și achiziții. Până atunci prețul de colectare la carne se îmbunătățește*".

În urma prezentării acestui rezumat al Plenaryi, către săteni, în cadrul unei sesiuni, Sfatul Popular al comunei Mirșid a întocmit și un plan de măsuri în care se prevedea, printre altele, înființarea în fiecare sat a unei cooperative agricole de producție cu rentă, comasând în anul 1957 o suprafață de cel puțin 120 ha teren agricol.

Deci, se recunoștea faptul că aceste cote, pe care propaganda comunistă le considera, până atunci, "*o datorie de cinste a țăranimii față de aliatul său, clasa muncitoare, o contribuție a țăranimii la opera de construire a socialismului, pentru ridicarea propriei bunăstări*", au "*înfrânat dezvoltarea agriculturii*", după cum se arăta în *Plenary C.C. a P.M.R.*³⁴.

În campaniile de însămânțări, recoltări și colectări, în aparatul de propagandă al autorităților comuniste au fost cuprinse și căminele culturale din comuna Mirșid, ca de altfel din toate comunele sălăjene. Astfel, în cadrul comitetelor executive raionale și comunale, s-a înființat secția de Artă și Cultură, care era folosită de către puterea comunistă pentru propaganda la sate.

Înainte de începerea campaniilor agricole căminele culturale aveau obligația de a organiza șezători în care "*prelucrau*" probleme legate de activitățile agricole ce urmau a fi efectuate.

Redăm în continuare o directivă dată de către secția Cultură și Artă, către Sfatul Popular Mirșid, în care se trasează sarcinile pe care căminele culturale le aveau de realizat de-a lungul unei campanii de recoltare a cerealelor și treieratul acestora: "*Pentru buna desfășurare și terminare cu succes a campaniei de vară în agricultură căminele culturale sprijinite de către comitetele executive ale sfaturilor populare vor lua următoarele măsuri:*

³⁴ *Idem*, dos. *Procese verbale de sesiune/1957*.

Se vor înființa pe lângă fiecare arie biblioteci volante cu cărți reviste, ziare, legate de către munca specifică a oamenilor muncii din satele respective.

Cărțile se vor preda cu proces verbal responsabilului de arie, care va răspunde de cărți. Se vor lua ca aceste cărți să fie citite în colectiv, în repaus, la locul de muncă.

Bibliotecarul împreună cu colectivul său vor alege cărțile care sunt legate de fiecare etapă de muncă. În această muncă trebuie antrenată învățătorii, precum și utemiștii. La arie se vor organiza informări ale țărânilor muncitoare din ziarurile centrale și locale. La arii se vor organiza audiții la radio cu aparatele căminelor care vor fi duse la arie, audițiile se vor organiza în timpul de odihnă.

Se va da o atenție deosebită agitației vizuale, organizându-se în bune condițiuni poavazarea ariilor cu lozinci, fotomontaje etc.

Se va folosi din plin gazetele de stradă, pentru popularizarea desfășurării campaniei, a frunțașilor și în general referitor la sprijinirea campaniei de vară, transformarea socialistă a agriculturii, se va folosi și nota fulger.

Se va da o deosebită atenție la locul de muncă pentru activitatea artistică, folosindu-se echipele artistice ale căminelor culturale. Repertoriul nu trebuie să dureze decât cel mult 25-30 minute. Președinții și secretarii sfaturilor populare comunale vor face dări de seamă în fața cetățenilor de felul cum se desfășoară munca în campania de vară. Aceste dări de seamă se vor face în cadrul căminelor culturale.

Campania de vară se va deschide în mod festiv prin serbări date la căminele culturale de la comune și sate la fel se va proceda și la terminarea campaniei de vară, când se vor face serbări festive de încheierea lucrărilor, unde se vor evidenția frunțașii în muncă.

Până la data de 7 iulie 1953 veți informa de organizarea bibliotecilor la arii, alegerea cărților și cine va răspunde de acestea la fiecare arie.

De executarea prezentei răspund tov. președinți al Sfatului Popular, tov. secretar și directorii căminelor culturale din centrul de comună.

Se va lucra cu toată seriozitatea în această activitate pentru ca muncile din acest an să se desfășoare după sarcinile trasate prin Hotărârea C.C. al P.M.R. și al Consiliului de Miniștri³⁵.

Secția Artă și Cultură a Comitetului provizoriu al plasei Buciumi a trimis secției culturale a comunei Mirșid și o serie de lozinci propagandistice explicând și modul cum să fie folosite de către căminele culturale: "Pentru a duce la îndeplinire Hotărârea Comitetului Central al P.M.R. și a Consiliului de Miniștri referitor la campania de recoltare, treeriș și colectarea cerealelor, precum și pentru îndeplinirea sarcinilor trasate de Hotărârea Comitetului pentru Așezămintele Culturale din R.P.R., de pe lângă Consiliul de Miniștri, referitor la

³⁵ Idem, dos. Corespondență de la raion și regiune/1953.

această importantă campanie, vă comunicăm mai jos textul a 8 lozinci mobilizatoare:

1. Înainte cu toate forțele noastre la bătălia pentru strângerea recoltei
2. Să nu pierdem nici un spic, să nu risipim nici un bob, pentru a putea da mai multă pâine oamenilor muncii din patria noastră.
3. Predând la timp cotele către stat, îndeplinim o înaltă datorie patriotică.
4. Să păstrăm trează vigilența față de dușmani demascând uneltirile chiaburilor care vor cerca să saboteze campania de recoltare, treeriș și colectare.
5. Să desmiștirim la timp, ca să asigurăm bogăția recoltei viitoare.
6. Mai multă pâine pentru muncitori înseamnă mai multă marfă pentru țărâtimea muncitoare.
7. Îndeplinind la timp sarcinile ce ne revin în campania de recoltare, treeriș și colectare, contribuim la lupta pentru pace.

8. "Culesul este o treabă de sezon și lui nu-i place să aștepte. Ai cules la timp ai câștigat. Ai întârziat ai pierdut" I.V.Stalin

Secțiunile culturale de la comune vor folosi aceste lozinci în felul următor: Vor fi folosite de toate căminele culturale pentru a fi înscrise pe panouri, pancarde, afișiere, gazete de stradă.

Sediile căminelor culturale, a instituțiilor și organizațiilor de masă vor fi pavoazate cu aceste lozinci, scriindu-se cu litere decupate s-au desemnate.

Se vor folosi din plin și îngriji de aceste lozinci pe tot timpul campaniei de recoltare, treeriș și colectare"³⁶.

Și la încheierea fiecărei campanii a însămânțărilor de toamnă, care se dorea a fi la mijlocul lunii octombrie, fiecare cămin cultural din comuna Mirșid avea obligația de a organiza un program festiv, în ziua de duminică, dedicat acestei campanii.

Organele de conducere locale aveau sarcina de a întocmi un raport asupra modului cum s-a desfășurat serbarea, numărul de participanți, numele conferențiarului și atmosfera politică în timpul programului³⁷.

În satul Moigrad, se raporta faptul că în anul 1953 s-au ținut peste 60 de conferințe și seri culturale, în special pe tema campaniilor agricole și pentru înființarea de întovărășiri. În urma unor astfel de întruniri s-a început o campanie propagandistică pentru înființarea de întovărășiri în toate satele comunei. Însă, nimeni nu dorea acest lucru. În satul Moigrad autoritățile explicau acest eșec al propagandei comuniste prin faptul că aceste conferințe nu au fost eficiente³⁸.

Aceste acțiuni ale propagandei comuniste au crescut în intensitate după directivele trasate de către congresul al II-lea al P.M.R., care preconiza ca până în anul 1960, 60- 70% din suprafețele agricole să aparțină sectorului socialist.

³⁶ Idem, dos. Instrucțiuni și circulări primite de la organele superioare/1950, vol. I.

³⁷ Ibidem, vol. IV.

³⁸ Idem, dos. Corespondența Sfatului Popular Mirșid/1953.

Și în satul Popeni se înființează o brigadă care ducea muncă de lămurire în rândul locuitorilor pentru a se înființa întovărășirea agricolă. Președintele sau secretarul comunei, avea sarcina de a fi prezenți atunci când veneau "tovarășii" de la Zalău cu munca de lămurire.

Se arăta că în urma muncii de lămurire erau 16 cereri pentru înscrierea în întovărășire, cu suprafața de 8,08 ha, făcându-se deja și comasarea terenurilor, în locul numit *Între văi*.

Însă, nici deputații comunali nu erau de acord cu înscrierea în întovărășiri. În satele Popeni și Moigrad existau 22 de deputați, dar aceștia nu se înscrieră încă în întovărășiri. Mai mult chiar, deputata Agyo Ileana din Moigrad a rupt cererea de înscriere deusă de căre soțul său.

În satul Popeni doar deputatul Marian Gheorghe avea cerere de înscriere în întovărășire.

Se impută deputaților comunali faptul că nu susțin și nu sunt interesați a da curs propagandei comuniste în munca de lămurire: *"tov(arășii) deputați încă n-au înțeles, nu s-au convins de superioritatea gospodăriei socialiste, invocând diferite motive de rîs și neîntemeiate. Tov(arăși) deputați, care trebuie să fie în fruntea tuturor acțiunilor se pare a fi influențați de elementele necinstite din sat și prin aceasta, adică neînscrierea lor în întovărășire, trag înapoi majoritatea țăranilor cinstiți din sat (...). Înseamnă că ei n-au înțeles că trebuie să se înscrie și că nu este altă cale, ci pentru poziția lor dovedesc că nu sunt de acord cu linia partidului nostru, cu legile țării"*³⁹.

Dar și deputații locali, care fuseseră înscriși obligatoriu în întovărășiri și salariații de stat se manifestau împotriva acestei forme de asociere: *"Chiar și tov(arășii) deputați și salariați, membri organizațiilor noastre, care au deja depuse cereri pentru o unitate socialistă în agricultură, nu se lasă lămurii să ducă munca pe mai departe în rîndul pri(e)tenilor lor, în rîndul oamenilor cinstiți să vină alături de ei, parcă ar fi deus și aceștia cerere(a) respectivă oarecum nu din convingere, ci pentru a scăpa de o întîlnire grea, neplăcută cu președintele - secretarul sfatului popular, cu activiștii veniți și care-i cunosc personal, avînd contact direct cu ei în alte activități"*.

Un alt exemplu este cel al deputatului Iov Gheorghe din Moigrad, membru și în organizația P.M.R., care cere să i se garanteze securitatea gospodăriei, deoarece dacă se înscria în întovărășire era amenințat de către săteni că-i vor da foc acesteia.

Pe lângă munca de lămurire de la om la om, autoritățile comuniste au folosit și tactica vizitei la unitățile socialiste deja constituite, pentru a le arăta celor ne colectivizați "avantajele" acestui tip de agricultură. Se întocmeau, în acest sens, o serie de grafice comparative cu câștigurile realizate de către țăranul colectivist și

³⁹ Idem, dos. *Planuri de muncă și ședințele Comitetului executiv comunal/1956*.

țăranul individual. Bineînțeles că aceste grafice nu reprezentau situația reală a țăranului, ci erau folosite tot în scopuri propagandistice⁴⁰.

Și în cadrul conferințelor ținute la căminele culturale din satele comunei se prezentau aspecte din activitatea G.A.C-urilor și Întovărășirilor, a muncii în comun. Obligatoriu se prelucra și statutul model al cooperativelor agricole de producție.

Prima întovărășire din comuna Mirșid, s-a constituit în localitatea Firminiș. Ea a fost denumită *Zorile Socialismului* și a fost înființată pe data de 23 iunie 1957.

Din referatul tehnic întocmit de către secția agricolă rezultă faptul că, pentru constituirea întovărășirii, existau doar 11 cereri, cu o suprafață de numai 5,47 ha., teren arabil. Acest teren se propunea să fie comasat într-un singur loc, pentru această operațiune trebuind să fie mutați 8 proprietari, cu o suprafață de 4,45 ha.

La adunarea de constituire a acestei întovărășiri, ca de altfel și la celelalte ale comunei, care au luat ființă mai târziu, au participat conducerea organizației raionale a P.M.R.

În discursul rostit cu această ocazie, Ioan Orosz, care îndeplinea funcția de secretar al Comitetului regional al P.M.R, sublinia faptul că în agricultură se ducea *"o luptă continuă între ce este vechi și ceia ce este nou"*. În opinia sa vechiul îl reprezenta proprietatea privată, iar noul îl reprezenta sectorul socialist. Se recunoștea însă, dificultatea întâmpinată de către comuniști în procesul de colectivizare, Ioan Orosz *"arătând faptul că față de dezvoltarea sectorului socialist în economia națională, agricultura este încă rămasă în urmă"*, aceasta fiind socotită ca *"singura cale care să asigure țăranimii noastre muncitoare bunul trai"*. Bineînțeles că vorbitorul nu uita să dea exemplul U.R.S.S-ului, unde, în opinia lui, *"s-a început construirea comunismului, primăvara omenirii"*.

După cum era obiceiul și la constituirea acestei întovărășiri s-a prelucrat statutul model al întovărășirilor.

În comitetul de conducere al acestei noi întovărășiri au fost aleși: Kende Alexandru, Herțea Aurel și Duma Gheorghe.

Din acest triumvirat, Kende Alexandru a fost ales președinte, iar Herțea Aurel în funcțiile de secretar și casier al întovărășirii din Firminiș.

Comitetul de inițiativă, a prezentat o dare de seamă, semnată doar de către 2 persoane, în care, după osanalele închinat partidului și eforturilor sale depuse pentru *"construirea socialismului"*, se mândreau cu faptul că au dus muncă de lămurire *"zi de zi pentru creierea întovărășirii în sat"*.

Ei dădeau exemple chiar de membrii de partid și deputați locali, care *"s-au ferit să lupte pentru dezvoltarea satului nostru, pentru buna stare a țăranilor muncitori, ascultând vorbele celor răi"*.

⁴⁰ Idem, dos. *Instrucțiuni și circulări/1957*.

Conform datelor prezentate în această dare de seamă, în raionul Zalău, din cele 64 de sate existente, în 47 de sate erau înființate unități agricole socialiste, din care 37 de întovărășiri, 7 G.A.C.-uri și o Cooperativă Agricolă de Producție cu rentă⁴¹.

A doua localitate a comunei Mirșid unde autoritățile comuniste au reușit să înființeze o întovărășire a fost localitatea Popeni.

Și aici, pe baza câtorva cereri, de obicei a unor familii cu proprietăți mici, s-a constituit întovărășirea. Astfel, în Popeni au existat 20 de cereri, înregistrând o suprafață totală de 8, 56 ha. S-au mai înscris apoi 4 familii cu o suprafață de 1, 54 ha.

Conform referatului tehnic prezentat de Ilarie Gârjoabă, vicepreședintele Comitetului Raional al P.M.R., "pe baza cercetărilor făcute la fața locului și documentației politice și economice", Comitetul Executiv al Sfatului Popular al Raionului Zalău, în baza legii nr. 6/1957, a aprobat constituirea întovărășirii.

În satul Popeni existau la acea dată 262 de gospodării, care dețineau o suprafață de 1.427 ha teren agricol din care 497 ha îl reprezenta terenul arabil, 128 ha de fânațe, 157 ha de pășune, 6,75 ha de vie, 6 ha de livezi, 578 de ha o reprezenta pădurea, iar 60 de hectare erau terenuri neproductive.

În întovărășire s-au înscris 21 de persoane ceea ce reprezenta doar 8% din totalul gospodăriilor din sat, iar suprafața cu care s-au înscris aceștia era de numai 8,86 ha, ceea ce reprezenta 0,6% din suprafața totală a terenurilor agricole.

Așadar, și în Popeni s-au înscris în întovărășire doar țărani care dețineau în proprietate suprafețe de sub 1 ha.

După înscriere au început comasările de terenuri. Aceasta era o altă tactică comunistă de ai face pe țărani să renunțe la pământ, în favoarea statului, deoarece aceștia primeau în schimb terenuri mai slabe sau la distanțe foarte mari, chiar și la zeci de km de locul unde avuseră pământ.

Prima comasare, în Popeni, a avut loc în data de 26 ianuarie 1958, membri comitetului de inițiativă cerând Sfatului Popular al raionului Zalău să aprobe schimburile de terenuri pe care ei le-au propus, ceea ce acesta în mod evident a și aprobat.

Tot acum se arată în documente că s-au înscris în întovărășire 20 de persoane.

După acest prim succes al autorităților comuniste s-a aprobat înființarea oficială a întovărășirii, pe data de 3 februarie 1958, cu numele de *Dr. Petru Groza*.

Au urmat apoi alte comasări în urma cărora erau dislocați țărani care nu acceptau înscrierea în această întovărășire agricolă⁴².

La data de 30 iunie 1959 Comitetul Executiv al Sfatului Popular al raionului Zalău, pe baza referatului tehnic, prezentat de secția agricolă, a decis constituirea

⁴¹ D.J.A.N.SJ., fond *Constituirea Întovărășirilor și G.A.C.-urilor*, dos. 379/1959 (Și acest fond este prelucrat doar primar din punct de vedere arhivistic).

⁴² Idem, dos. 383/1959.

și inaugurarea unei întovărășiri agricole și în localitatea Mirșid, care să poarte numele de 23 August. Data preconizată pentru inaugurarea noii întovărășiri era 17 august 1959.

Satul Mirșid avea la acea dată 200 de gospodării și o suprafață de 1756 ha de terenuri agricole, din care 424 ha arabil, 131 ha fânețe, 122 ha pășune, 6 ha livezi 1044 ha păduri și 29 ha teren neproductiv.

În urma comasărilor efectuate în baza decretului 151/1950 s-au înscris în întovărășire 32 de persoane, ceea ce reprezenta 16% din numărul total al gospodăriilor, cu o suprafață de 14,98 ha, reprezentând doar 0,47 ha pe cap de familie.

Suprafața de teren înscrisă în întovărășire reprezenta doar 0,85% din suprafața totală a satului și 3,53% din suprafața arabilă.

Comasarea pământului s-a făcut într-un singur loc, numit în toponimia locală, *Deal Lab*, pentru aceasta fiind dislocate 20 de persoane⁴³.

Ultima localitate a comunei Mirșid, în care s-a constituit această formă de asociație agricolă forțată de către autorități, care au supus populația de la sate unor presiuni fizice și psihice, nemiîntâlnite până atunci în lumea satului românesc, a fost Moigradul.

Acest sat avea la data respectivă 164 de gospodării mici cu o suprafață de 277,15 ha, 60 de gospodării ale țăranilor considerați ca mijlocași cu o suprafață de 183 ha, 2 gospodării de funcționari de 1,04 ha, 13 gospodării ale muncitorilor de 2,69 ha și 2 gospodării ale muncitorilor mijlocii cu o suprafață de 2,72 ha.

Dintre acestea s-au înscris în întovărășire doar gospodăriile mici și cele ale membrilor de partid.

Astfel, la data de 20 martie 1959 erau înscrise 57 de persoane cu o suprafață de 18,86 ha, care la această dată era comasat. Pentru comasare au fost dislocate 32 de persoane. Din cele 57 de persoane înscrise în întovărășire 12 erau membri de partid.

Pe lângă aceste persoane înscrise se pare că mai existau încă 5 persoane care depuseră cereri, acestea însumând o suprafață de 1,11 ha.

De la centru de raion s-a hotărât ca inaugurarea întovărășirii să aibă loc pe data de 22 martie 1959 și ea să poarte numele de *Porolissum*.

În referatul tehnic se propunea ca pământul să fie comasat în 3 trupuri, observându-se din acesta faptul că, din suprafața totală, doar 6,97 ha era într-un singur loc, urmând să fie dislocate 35 de persoane cu o suprafață de 11,89 ha.

Inaugurarea întovărășirii a avut loc pe data de 25 martie 1959, fiind prezent și secretarul raional de partid, Cosma Ștefan.

După ce Orosz Ștefan din Mirșid a citit darea de seamă a comitetului de inițiativă pentru înființarea întovărășirilor din comună, a luat cuvântul directorul

⁴³ Idem, dos. 371/1959.

școlii din Moigrad, care printre altele a cerut să fie depusă muncă de lămurire pentru a se atrage noi membri.

Președinte al noii întovărășiri a fost ales Sâmpetrean Teodor, iar în funcția de secretar a fost ales Pop Florian.

S-a propus apoi ca taxa de înscriere să fie de 10 și 15 lei, în funcție de posibilități, din care să se creeze un fond al asociației⁴⁴.

După constituirea întovărășirilor a urmat din nou o perioadă de propagandă intensă și de presiuni din partea autorităților comuniste, pentru a se înscrie cât mai mulți membri, iar apoi să se treacă la transformarea acestor întovărășiri în Gospodăria Agricole Colective (G.A.C.). Acestea erau etapele de urmat, în conformitate cu politica statului comunist în domeniul agrar⁴⁵.

După cum ne relatea Gheorghe Baboș din localitatea Popeni, pe lângă vizitele pe care le organizau la G.A.C.-urile deja constituite, o altă formă de lămurire a fost aceea de ai aduna pe toți țărani la școala din sat pentru a-i convinge de avantajele agriculturii socialiste. Astfel, în localitatea Popeni, țărani au fost obligați, din toamna anului 1960 și până în primăvara anului 1961, să participe la aceste "cursuri de instruire". În fiecare zi, cu doar două ore de pauză la prânz, țărani erau obligați să-i asculte pe tovarășii veniți de la Zalău pentru a-i convinge să se înscrie în întovărășire⁴⁶.

Prima Gospodărie Agricolă Colectivă a comunei a fost înființată în localitatea Mirșid. Astfel, pe data de 30 decembrie 1960, Comitetul Executiv al Sfatului popular regional Cluj a hotărât constituirea G.A.C. din Mirșid, care urma să fie inaugurată pe data de 3 ianuarie 1960, prin transformarea întovărășirii agricole existente și să poarte denumirea de *Dumbrava*.

Sediul provizoriu al noii G.A.C. era stabilit în locuința colectivistului Moș Gheorghe.

În referatul tehnic întocmit pentru constituirea acestei G.A.C. se menționa faptul că, până în anul 1960, toată suprafața satului și toți țărani intraseră în întovărășire.

Se sublinia faptul că în anul 1959 și în anul 1960 s-au obținut rezultate bune însă, doar cu ocazia schimburilor de experiență la alte G.A.C., țărani "*s-au convins că în gospodărie sînt posibilități și mai mari pentru a obține recolte bogate*".

Astfel, au fost "convinse" să intre în întovărășire un număr de 156 de familii, care aveau o suprafață de 377,63 ha. teren agricol, din care 275,12 ha. era

⁴⁴ Idem, dos. 373 și 374/1959.

⁴⁵ Vezi în acest sens anexa 1.

⁴⁶ Informație orală primită de la Baboș Gheorghe din Popeni. El a fost primul președinte al G.A.C. din Mirșid, după unificarea lor, până în toamna anului 1963, când se pensionează pe motiv de boală.

arabil⁴⁷. De asemenea, la înscriere erau obligați să contribuie și cu inventar agricol viu și mort⁴⁸.

Totuși se recunoștea faptul că mai existau încă 11 gospodării, cu o suprafață de 22 ha, care nu s-au înscris în G.A.C. și care urmau să primească pământ în schimb la marginea hotarului satului.

Deci, din 167 de gospodării s-au înscris 156, din care 95 erau considerate a fi gospodării mici, iar 61 mijlocii.

Inaugurarea G.A.C. a avut loc, în cele din urmă, pe data de 15 ianuarie 1961.

După dările de seamă și cuvântările tovarășilor veniți de la Zalău s-a ales comitetul de conducere al noii G.A.C., care era compus din 9 persoane și anume: Pop Ioan a Vili, Pop Ioan de pe Părău, Pop Traian a Nazarichi, Pop Traian a Tudorei, Opriș Nicolae, Avram Ioan a Inichei, Roman Ludovica, Avram Alexa a lui Grigore și Nemeș Alexa.

În funcția de președinte a fost ales Pop Ion a Vili, vicepreședinte Pop Ion de pe Părău, iar în funcția de președinte al comisiei de revizie a fost ales Jecan Grigore⁴⁹.

A doua localitate a comunei Mirșid unde s-a înființat G.A.C.-ul a fost localitatea Popeni. După munca de lămurire dusă de către autorități, amintită mai sus, Comitetul Executiv al regiunii Cluj, pe baza referatului înaintat de către Comitetul executiv al raionului Zalău, a decis înființarea G.A.C. *Unirea* din Popeni, căreia i se recunoștea personalitatea juridică, începând cu data de 2 octombrie 1961.

Sfatul popular al raionului Zalău era însărcinat cu ducerea la îndeplinire a acestei hotărâri. Inaugurarea G.A.C. *Unirea* din Popeni a fost hotărâtă pe data de 28 octombrie 1961, deoarece existau și aici, în concepția autorităților comuniste "*toate condițiile economice pentru constituirea unei gospodării agricole colective*".

Din referatul tehnic reiese faptul că până la data de 20 octombrie 1960 s-a "*reușit ca pe baza liberului consimțământ*" să atragă în gospodăria colectivă un număr de 211 familii, ceea ce reprezenta 82% din numărul total al familiilor, aducând în total 515,19 ha de teren agricol, din care 361,43 ha era arabil. Suprafața înscrisă reprezenta 80% din terenul arabil al localității Popeni. La aceasta se adăuga bineînțeles și inventarul viu și mort cu care țărani erau obligați să se înscrie în gospodăria agricolă.

În referatul tehnic se mai menționa faptul că au rămas neînscrise în gospodărie 47 familii, care dețineau împreună o suprafață de 123,26 ha teren agricol, din care 89,97 era arabil. Se sublinia faptul că se va duce în continuare

⁴⁷ D.J.A.N.SJ., fond *Consituirea Întovărășirilor și a G.A.C-urilor*, dos. 369.

⁴⁸ Vezi la anexa 1 ce inventar mai aveau voie să păstreze țărani, după intrarea lor în G.A.C.

⁴⁹ D.J.A.N.SJ., fond cit, dos 369.

"muncă politică" pentru a se înscrie și aceste familii în gospodărie. Dacă însă aceștia urmau să refuze în continuare erau dislocați și primeau suprafața, pe care o dețineau în proprietate personală, la marginea perimetrului gospodăriei colective.

Din cele 47 de familii neînscrise 9 erau considerate necolectivizabile, deoarece dețineau împreună doar 1,55 ha teren arabil, fiind probabil de etnie rromă.

La inaugurare au participat bineînțeles și organele de conducere ale raionului Zalău și anume: delegatul comitetului regional P.M.R., Cristea Petru; delegatul sfatului raional, Bârsan Gheorghe; secretarul comitetului raional P.M.R., Lucaci Vasile și delegatul comitetului executiv al Sfatului popular regional Florian Vasile.

După deschiderea ședinței de către Lucaci Vasile a urmat alegerea consiliului de conducere al G.A.C., care s-a hotărât să fie compus din 9 persoane. Condițiile de a fi ales erau următoarele: să nu fi fost condamnat; să nu fi făcut parte din alte partide; să nu fie rudenii apropiate în conducere și să fie membri sau candidați de partid.

În urma propunerilor făcute au fost alese următoarele persoane: Baboș Vasile, Cherecheș Vasile, Baboș Chelement, Marian Laurențiu, Cotună Traian, Pușcaș Vasile, Fehete Augustin, Baboș Gheorghe și Fehete Iustin. Președinte al gospodăriei colective a fost ales Cotună Traian, iar vicepreședinte, Marian Laurențiu. Ca brigadieri au fost aleși Baboș Gheorghe, Mureșan Traian și Pop Augustin. În comisia de revizie au fost aleși Chiș Ioan, Marian Gheorghe și Mureșan Vasile⁵⁰.

Cea de-a treia localitate a comunei Mirșid în care s-a înființat G.A.C. a fost Firminișul.

Pe baza referatului tehnic care îi fusese înaintat, Sfatul popular al regiunii Cluj a luat decizia de a se înființa și în localitatea Firminiș o G.A.C., care să poarte numele de *Făclia* și care s-a inaugurat pe data de 31 octombrie 1961.

În referatul tehnic se menționează faptul că 170 de familii, reprezentând 93% din suprafața colectivizabilă a localității, "au cerut" să fie primite în G.A.C.. Acestea dețineau în posesie 481,41 ha de teren agricol din care 338,96 ha era arabil.

Mai rămâneau și aici 13 familii care refuzau în continuare să se înscrie în gospodăria colectivă. Ele dețineau, în total, 22,29 ha teren agricol, din care 15,98 ha era arabil.

Pentru animalele care fuseseră colectivizate în patrimoniul vechii întovărășiri nu exista nici măcar un grajd, ele urmând să fie "depozitate" la foștii proprietari, până când gospodăria își construia grajduri pentru a le putea adăposti.

Nici sediu nu avea noua gospodărie închiriind, în acest sens, o cameră de la un membru colectivist.

⁵⁰ Idem, dos. 384 și 385.

Așadar, pe data de 31 octombrie 1961 a avut loc și în Firminiș, în localul școlii elementare, adunarea generală de constituire a G.A.C., în prezența organelor de conducere raionale.

La fel ca și în cazul celorlalte localități ale comunei s-a ales un comitet de conducere al gospodăriei, în care trebuiau aleși "*cei mai buni tovarăși, care au dat dovadă de spirit de vigilență*". Astfel, în acest comitet au fost alese următoarele persoane: Porumb Vasile, Ardelean Augustin, Chendea Ioan a lui Petrie, Zăpârțan Teodor, Herțea Aurel, Herțea Vasile și Chendea Gheorghe. Președinte a fost ales Zăpârțan Teodor, iar vicepreședinte Ardelean Augustin.

A fost aleasă apoi o comisie de revizie și una de inventariere⁵¹.

Pe data de 7 noiembrie are loc și adunarea generală de constituire a ultimei G.A.C. din comună, în localitatea Moigrad.

Din referatul tehnic reiese faptul că până la acea dată s-au înscris, în întovărășirea *Porolissum* din Moigrad, un număr de 235 de familii, ceea ce reprezenta 97% din numărul total al gospodăriilor. Aceste familii aduceau cu ele o suprafață de teren agricol de 465,61 ha, din care 34,75 era arabil.

Mai rămâneau neînscrise în noua gospodărie 6 familii, care dețineau o suprafață de 8,16 ha teren agricol, din care 7,52 era arabil.

La adunarea generală s-au ales, în prezența delegaților comitetului regional al P.M.R., ca și în cazul celorlalte localități, comitetul de conducere al noii gospodării colective. Astfel, au fost alese următoarele persoane: Iov Lazăr, Prune Vasile a Nichiti, Jecan Gheorghe, Prune Gheorghe, Iov Gheorghe, Blaga Vasile și Chiorean Vasile. Dintre aceștia președinte al G.A.C. din Moigrad a fost ales Iov Gheorghe.

În ceea ce privește denumirea de *Porolissum*, pe care a avut-o întovărășirea și pe care localnicii vroiau să o păstreze, se pare că ea nu a fost agreată de către autoritățile comuniste. Acestea au propus ca noua gospodărie colectivă să poarte denumirea de *7noiembrie*⁵², nume importat din evenimentele istorice ale U.R.S.S.

Astfel, prin constituirea acestei gospodării colective se încheia încă o etapă în cadrul procesului de colectivizare forțată a agriculturii, preconizată de către autoritățile comuniste, și anume etapa de transformare a Întovărășirilor în Gospodării Agricole Colective.

Ultima etapă în cadrul acestui proces a fost aceea de a unifica cele 4 G.A.C. din comuna Mirșid într-una singură.

Această decizie a fost luat în urma directivelor Plenarei P.M.R. din 30 iulie 1961. În cadrul acesteia s-a arătat faptul că "*numai acele gospodării pot deveni rentabile care vor totaliza 1500-2000 ha teren unde se poate face o agricultură socialist(ă) după cele mai înaintate metode agrozootehnice superioare, unde se poate desfășura o muncă mecanizată cu cele mai perfecționate mașini și unelte*

⁵¹ Idem, dos. 381.

⁵² Idem, dos. 375.

agricole"⁵³. Această afirmație reprezenta într-adevăr o soluție pentru o agricultură modernă și performantă, dar nu în cadrul unui sistem comunist în care proprietarul era statul, pe pământul luat cu forța, prin teroare și prin crime odioase, de la țărani.

În prima fază a acestei ultime etape s-au unificat G.A.C. Mirșid cu G.A.C. Moigrad, cu sediul la Mirșid.

Adunarea generală pentru unificarea celor două gospodării colective a avut loc pe data de 3 martie 1962, în localul căminului cultural din Mirșid.

În funcția de președinte al noii gospodării colective, în urma propunerilor făcute de către Chiș Ioan, care era vicepreședinte al Comitetului executiv al Sfatului popular raional, a fost ales Iov Gheorghe, iar ca vicepreședinte a fost ales Avram Vasile⁵⁴.

Pe data de 9 martie 1962 s-a unificat și G.A.C. Popeni cu G.A.C. Firminiș. S-a hotărât ca noua gospodărie colectivă să poarte numele de *Ogorul Nou*⁵⁵.

La data de 23 septembrie 1962 are loc comasarea celor două gospodării într-una singură cu denumirea G.A.C. Mirșid, cu sediul în Mirșid.

În cadrul adunării generale de constituire a noului G.A.C. președintele Sfatului popular al comunei Mirșid îl parafrazează pe Gheorghe Gheorghiu-Dej, subliniind faptul că "*Încheierea colectivizării agriculturii constituie un eveniment de însemnătate istorică în viața poporului nostru și o victorie de seamă pe drumul glorios al luptei pentru îndeplinirea sarcinilor trasate de Congresul al III-lea al P.M.R.*"⁵⁶.

Desigur aceste fraze pompoase ale propagandei comuniste nu reflectau sub nici o formă realitatea, care era cu totul diferită de ceea ce declarau autoritățile comuniste.

În procesul verbal al adunării generale de constituire al G.A.C. Mirșid, care s-a ținut în localul căminului cultural din Mirșid se menționează faptul că la această adunare au fost prezenți 132 de delegați din 142 câți trebuiau să fie prezenți.

După stabilirea ordinii de zi s-a înscris la cuvânt Baboș Gheorghe din Popeni, care era brigadier de câmp. El subliniază faptul că datorită numărului mare de delegați, care au fost ocupați cu pregătirea adunării generale, în Popeni și în alte sate nu s-a muncit și nu s-au eliberat terenurile pentru însămânțările de toamnă, nu s-a terminat de recoltat ovăzul și treieratul celorlalte cereale. Nici planul de construcții nu fusese îndeplinit. De asemenea, nu s-a făcut repartitia produselor în bani sau natură la membrii gospodăriei colective, ceea ce a dus la neparticiparea la munci. De aceea el propune să se acorde un avans de 40% din producția totală și eventuale sancțiuni pentru cei care nu au participat la muncă.

---

⁵³ Idem, dos. 378.

⁵⁴ *Ibidem*.

⁵⁵ Idem, dos. 382.

⁵⁶ Idem, dos. 367.

În continuare a fost ales consiliul de conducere al noii gospodării colective compus din următoarele persoane: Baboș Gheorghe din Popeni; Iov Gheorghe din Moigrad; Herțea Aurel din Firminiș; Pop Floare din Mirșid; Roman Ludovica din Mirșid; Cătuță Traian din Popeni; Fehete Augustin din Popeni; Ioan Jopăr din Moigrad și Herțea Vasile din Firminiș.

În funcția de președinte a fost ales Baboș Gheorghe, iar ca vicepreședinți, Iov Gheorghe și Herțea Aurel.

După cum se arată în procesul verbal al adunării noul președinte a luat cuvântul și a subliniat faptul că *"nu va putea face față numai dacă va fi ajutat pentru care fapt cere sprijinul tuturor reprezentanților G.A.C. în îndeplinirea sarcinilor ce stau de față"*⁵⁷.

La sfârșitul acestei adunări s-a încins o petrecere în toată regula la care s-au tăiat, după spusele lui Baboș Gheorghe, 4 viței⁵⁸.

Cu aceasta lua sfârșit și procesul de cooperativizare forțată a agriculturii în comuna Mirșid, ea fiind printre ultimele comune ale județului Sălaj în care s-a încheiat acest proces.

Aceasta însemna de fapt sfârșitul satului sălăjean interbelic și a sistemului său de valori tradiționale.

Din păcate acest fenomen s-a petrecut la nivelul întregii țări.

O altă consecință a cooperativizării forțate a agriculturii a fost exodul populației rurale spre orașe, ceea ce a dus, în timp, la fenomenul de îmbătrânire a populației rurale, care are repercursiuni grave asupra satelor românești din ziua de azi.

În concluzie putem afirma faptul că încheierea procesului de colectivizare a agriculturii a însemnat practic sfârșitul țărănimii românești.

⁵⁷ *Ibidem.*

⁵⁸ Informație orală primită de la Baboș Gheorghe din localitatea Popeni.

ANEXE

ANEXA 1. Principiile demagogice ale propagandei comuniste prin care încercau să-i atragă pe țărani în noile forme de organizare socialistă a agriculturii, create după modelul sovietic:

Sfatul Popular al Comunei Mirșid
-Comitetul Executiv-

REFERAT

privind principiile G.A.C. și Întovărășirilor agricole precum și avantajele muncii în comun,

Astăzi trăim epoca marilor transformări sociale. De la veche orînduire – de exploatare și mizerie, trecem la noua societate – societatea socialistă – fără exploatare a omului de către om.

Oamenii muncii care erau robi pe moșiile baronilor, munceau din noapte în noapte, în 1945 – odată cu reforma agrară, au scăpat pentru totdeauna de acești exploataitori.

Traiul să le fie și mai ușor, sub îndrumarea partidului au pornit cu avânt transformarea socialistă a agriculturii, sector unde au scăpat de exploatare, unde folosesc cele mai bune metode pentru cultivarea pământului în vederea ridicării producției, a bunei lor stări.

Până astăzi în țara noastră avem peste 7 mii de G.A.C și Întovărășiri Agricole, cu peste 400 mii de membri.

Ca primă formă, forma accesibilă, de trecere, este Întovărășirea Agricolă, care se constituie și funcționează pe baza următoarelor principii:

- Activitatea se desfășoară pe baza unui Statut Model,
- Asocierea de bună voie.
- Pământul nu se colectivizează, ci numai se comasează – în vederea folosirii și aplicării metodelor agrozootehnice avansate,
- Vitele de muncă – mijloacele de producție rămân proprietate privată,
- Principiile muncii: aratul, însămînțatul, etc., se face în comun
- Repartizarea produselor se face după pământul adus în Întovărășire și zile muncă efectuate,
- Fondul de bază este indivizibil,
- Conducerea Întovărășirii o are adunarea generală.

AVANTAJELE ÎNTOVĂRĂȘIRILOR

- Au asigurat folosirea la preț redus cu 10% și plata în natură, uneltele și mașinile S.M.T.-ului,

- Reducerea cotelor cu 15% în primul an și cu 10% în al doilea an,
- Calcularea veniturii impozabil de numai 55 lei față de 800 lei pe hectar cultivat cu cereale – după suprafața înscrisă în Întovărășire,
- Reducerea impozitului cu 20% și după pământul rămas neînscris.
- La contractări prețuri majorate cu 5% față de sectorul individual,
- Credite pentru: construcții, procurări de animale,
- Dacă nu este mulțumit după încheierea anului agricol se poate retrage.

Forma superioară – G.A.C. care are la bază:

- Asocierea de bună voie,
- Se colectivează principalele mijloace de producție
- Îmbină interesele personale cu cele obștești
- Munca se face planificat,
- Plata muncii se face după zilele-muncă efectuate,
- Fiecare au drepturile și îndatoririle egale – la fel.

Impozitul, cotele, asigurarea semințelor este în grija G.A.C., iar colectivistul din ce-i revine nu datorează la nimeni nimic.

Pe lângă acestea îi rămân în proprietatea personală:

- Casa de locuit,
- Construcțiile gospodărești necesare pentru adăpostirea animalelor rămase proprietate personală,

- Inventarul agricol mărunt,
- 0,23-0,28 ha grădină – pe lângă casă
- Animale de producție:
- 1 vacă sau bivoliță,
- 2 tineret bovin până la 2 ani,
- 1 scroafă cu porci,
- 3 porci,
- 10-20 oi cu capre împreună,
- 20 stupi și
- un număr nelimitat de păsări de curte și iepuri de casă

În raionul Zalău, n-a mai rămas comună în afară de Mirșid și Coșei în al căror rază să nu aibă G.A.C. sau Întovărășire.

Peste Meseș, numai satul Sângeorzul de Meseș nu are – încă – sector socialist iar restul de 16 sate, au pornit calea nouă, calea cea bună.

Sarcina ce ne revine – ca cetățeni ai R.P.R – stat democrat-popular și cu atât mai mult ca deputați – aleși și salariați de stat, să studiem concret, să cunoaștem Statutul Model al G.A.C. și al Întovărășirii Agricole, să ne convingem de

superioritatea muncii în comun și avantajele sectorului socialist și să contribuim personal, prin exemplul nostru, prin convingerea alegătorilor noștri, pentru bunăstare și fericire a poporului, pentru pace!

Mirșid, 30 aprilie 1956

COTA: D.J.A.N.SJ, fond Primăria comunei Mirșid, dos. Procese verbale de sesiuni/1957

ANEXA 2. Raportul de activitate al Comitetului de inițiativă privind înființarea de Întovărășiri din care reiese clar faptul că nici chiar membrii de partid nu erau de acord cu înființarea acestora:

Mirșid.

Comitetul de Inițiativă pentru formarea

-Întovărășirii Agricole-

RAPORT -

De activitate a Comitetului de Inițiativă pentru creerea de Întovărășire

Tovarăși!

Plenara din 3-5 martie 1949 a Comitetului Central al Partidului nostru, a trasat linia politică pentru întărirea alianței clasei muncitoare și transformarea socialistă a agriculturii.

Totodată a indicat ca singura cale justă pentru scăparea țăranimii muncitoare de exploatarea chiaburească și de mizerie este formarea de Gospodării Agricole Colective și Întovărășiri Agricole unde dispare pentru totdeauna exploatarea omului de către om.

Masele largi de muncitori agricoli din țara noastră, au pornit cu încredere pe drumul arătat de partid, înființând pînă în prezent peste 7.500 de Gospodării Agricole Colective și Întovărășiri Agricole care cuprind peste 400.000 familii de țărani muncitori.

Și în raionul nostru pînă în prezent au luat ființă un număr de 6 Gospodării Colective și 28 de Întovărășiri Agricole care cuprind peste 1.500 familii de țărani muncitori.

Tovarăși!

Documentele celui de al II-lea Congres al Partidului pune în fața tuturor organelor de partid și de stat ca o sarcină principală, transformarea socialistă a agriculturii.

Pentru a se putea realiza prevederile celui de al II-lea plan cincinal – în domeniul agricol, adică la sfârșitul anului 1960, sectorul socialist în agricultură să fie precumpănitor – 60-70%.

În urma studierii documentelor partidului nostru, de către toți salariații din raza comunei Mirșid, a început ca să ducă munca pentru înscrierea în Întovărășire Agricolă.

După ce s-au înscris un număr de 5 tovarăși care și-au depus cereri, s-a format comitetul de inițiativă, care imediat și-a întocmit un plan de muncă cu sarcini concrete pentru fiecare tovarăși care au avut cereri depuse de a duce munca de lămurire în rîndurile țăranilor muncitori pentru a se înscrie în Întovărășirea Agricolă.

Munca de lămurire pentru atragerea de noi membri a fost dusă conform directivelor primite din partea comitetului raional de partid, adică de la om la om.

În cadrul discuțiilor avute cu țăranii din satul nostru li s-au arătat avantajile pe care le acordă statul pentru țăranii întovărășiți – privind aplicarea impozitului agricol și reducerea de cote obligatorii către stat – după suprafața intrată în întovărășire.

Membrii comitetului de inițiativă au fost ajutați în această muncă de către sfatul popular comunal, de instructorul comitetului raional de partid, precum și de secretarul organizației de bază – P.M.R. – tov. Crișan Traian.

Astfel s-a putut reuși ca pînă în prezent să avem un număr de 9 cereri.

Greutăți în această muncă, comitetul de inițiativă a avut în primul rînd din partea unor membri de partid, ca: tov. Pop Vasile, Ardeleanu, Prodan Alexa care nu ne-au putut da nici un sprijin deoarece ei singuri au refuzat să se înscrie în întovărășire ascultînd șoaptele unor elemente exploatoare din sat.

Mai mult, Comitetul de Inițiativă, a așteptat ajutorul deputaților comunali, dar din partea acestora n-am putut primi nici un fel de sprijin pentru că pînă în prezent n-avem decît un singur deputat comunal cu cerere pentru înscriere în Întovărășire.

Am întîmpinat greutăți din partea unor salariați de stat în satul nostru, în loc să fie primii în această acțiune așa cum ne arată documentele partidului nostru, ei așteaptă ca alții să fie înaintea lor și numai pe urmă să vină și ei.

Ca exemplu avem pe tov.: Pop Gheorghe – președintele cooperativei și membru în comitetul executiv comunal, care trebuia și putea să convingă părinții și neamurile lui ca cel puțin aceștia să intre în întovărășire și aceasta numai spre binele lor.

La fel este și tov. Cadaru N. Ludovic – contabil la sfatul popular care trebuia să fie în primele rînduri și aceasta tocmai pentru că are gospodăria agricolă și cu influența în sat.

Acest exemplu rău este urmat și de Roman Ioan – gestionar de han care și astăzi este trîntit de influența lui Pop Chelement și Pricop Vasile.

Tot ca greutăți considerăm și faptul că unii membrii ai Comitetului de Inițiativă n-au muncit cu destul simț de răspundere. Tov. Agyo Ioan care a fost ales președinte s-a lăsat influențat de către soția care deși deputată comunală, pînă în prezent nu este pe deplin lămurită. Tov. Moldovan Alexa, a plecat de acasă și în felul acesta munca a fost lăsată numai pe seama unui singur membru.

În această direcție are lipsă și biroul organizației de bază pentru că nu a luat măsuri de completarea comitetului de inițiativă cu membrii acasă.

Ca muncă în legătură cu înființarea Întovărășirii să se îmbunătățească, rezultatele să fie cele dorite, să crească numărul celor înscriși facem următoarele propuneri:

Comitetul Executiv să studieze Statutul Model al Întovărășirii cu toți deputații comunali și în primul rînd cu membrii comitetului de inițiativă.

Membrii comitetului executiv – în satul Mirșid să ajute personal munca pentru întovărășire – prin exemplu personal, așa cum arată documentele Congresului Partidului, ca: deputații și membrii organizațiilor de bază (din-nn) partid trebuie să fie în fruntea luptei pentru transformarea socialistă a agriculturii.

La fel să se prelucreze statutul și cu membrii salariați de stat din satul Mirșid, privind Întovărășirea Agricolă.

Mirșid, 8 aprilie 1956.

Comitetul de Inițiativă.

COTA: D.J.A.N.SJ, fond Primăria comunei Mirșid, dos. 50/1956 – Planuri de muncă.

LE PROBLÈME AGRAIRE DANS LA COMMUNE MIRȘID, PENDANT LES LES ANNÉES 1945-1962

(Résumé)

Cet étude de cas essaye de reintroduire dans le circuit scientifique une période de presque 20 ans de l'histoire de la commune Mirșid.

Il regarde le problème agraire que, dans ces années a connu des accents spéciaux et a aussi influencé les autres domaines d'activité.

C'est le moment quand le régime installé après la IIème Guerre Mondiale a fait une réforme agraire, en 1945, qui a marqué le fin de la grande propriété dans la Roumanie et le commencement du procès de collectivisation forcée de l'agriculture.

L'article veut mettre en lumière le moyen dans lequel ce procès s'est développé dans la commune ci-dessous mentionnée. Cette commune se compose de quatre localités (Moigrad, Firmiș, Popeni et Mirșid) et se caractérise par des colines dont les sols ne sont pas très fertiles.

Nous avons essayé d'évidencier aussi tout l'appareil propagandistique utilisé par le régime communiste pour convaincre les paysans de s'inscrire dans les formes d'association initiées par eux, dans lesquelles l'état était le propriétaire, la terre du paysan étant confisquée à l'aide des méthodes de pression et terreur physique et psychique.